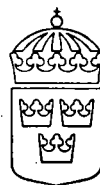

Regeringens proposition

1987/88: 2

om ändring i lagen (1970: 741) om statlig
lönegaranti vid konkurs

Prop.
1987/88: 2

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 25 juni 1987.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Anna-Greta Leijon

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag till sådana ändringar i lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs som föranleds av den nya konkurslagen. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1988.

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs

Härigenom föreskrivs att 2–8 §§ lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Betalning enligt garantin utgår för sådan fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970: 979) och för fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag.

Har någon på grund av fordran som omfattas av garantin ansökt om gäldenärens försättande i konkurs, utgår betalning även för kostnaden *här för* och, om konkursen avskrivits enligt 185 d § konkurslagen (1921: 225), för kostnad som han ålagts att utge enligt 188 § samma lag.

Har någon på grund av *en* fordran som omfattas av garantin ansökt att gäldenären skall försättas i konkurs, utgår betalning även för kostnaden *för det* och, om konkursen avskrivits enligt 10 kap. 1 § konkurslagen (1987: 672), för kostnad som han *har* ålagts att utge enligt 14 kap. 3 § samma lag.

Beräffande fordran med förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen gäller garantin för varje arbetstagare högst ett belopp som motsvarar tolv gånger det vid tiden för konkursbeslutet gällande basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Betalning utgår därvid för fordran som avser ersättning för särskilda kostnader framför annan fordran.

3 §²

Betalning enligt garantin utgår endast för fordran som *bevakats i konkursen eller, i fall som avses i 7 §, blir känd för myndighet som där sägs inom ett år från det att beslut om avskrivning av konkursen vunnit laga kraft.* Har arbetsgivaren tidigare varit försatt i konkurs, utgår *icke* betalning för fordran som gjorts eller kunnat göras gällande i den konkursen.

Betalning enligt garantin utgår endast för *en* fordran som blir känd för *den kronofogdemyndighet som avses i 6 §* inom ett år från det att *konkursen avslutades eller beslut om att avskrivna konkursen vann laga kraft. Om bevakningsförfarande har anordnats, utgår dock betalning endast för en fordran som har bevakats.* Om arbetsgivaren tidigare har varit försatt i konkurs, utgår *inte* betalning för *en* fordran som gjorts eller kunnat göras gällande i den konkursen.

¹ Senaste lydelse 1979: 344.

² Senaste lydelse 1975: 1261.

4 §

Från *belopp* som avses i 2 § avräknas vad arbetstagaren får lyfta enligt 143 § konkurslagen (1921:225).

Från *garantibelopp* som avses i 2 § skall räknas av vad som enligt 11 kap. 14 § konkurslagen (1987:672) har betalats i förskott till arbetstagaren för en fordran som omfattas av garantin.

5 §³

Garantibelopp betalas av myndighet som regeringen bestämmer. Härvid verkställas skatteavdrag samt avdrag med belopp som skall innehållas på grund av beslut om införsel eller utmätning i lön.

Garantibelopp får ej betalas förrän beslutet om konkurs vunnit laga kraft och ej heller förrän arbetstagarens fordran har förfallit till betalning. Garantibelopp som avser fordran på lön för uppsägningstid får betalas efter hand under uppsägningstiden. Åberopas motfordran hos arbetstagaren, får garantibelopp, som motsvarar sådan del av motfordringen med vilken kvittning kan ske enligt lagen (1970:215) om arbetsgivares kvittningsrätt, betalas först om det utrönes att motfordringen icke föreligger.

Betalning enligt garantin av fordran som avses med underrättelse enligt 6 § första stycket första eller andra meningen får dock ske utan hinder av att beslutet om konkurs icke vunnit laga kraft.

Betalning enligt garantin av en fordran som bedöms som klar eller betalningsgrundande och som är förfallen till betalning får dock ske trots att konkursbeslutet inte har vunnit laga kraft.

Om ett bevakningsförfarande har anordnats, får betalning enligt garantin inte ske på grund av en underrättelse enligt 8 § fjärde stycket. Om en sådan betalning redan har skett, skall denna räknas av från det lönegarantibelopp som arbetstagaren senare visar sig ha rätt till.

6 §⁴

Förvaltare i konkurs, som handlägges i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs, skall snarast efter konkursbeslutet underrätta myndighet som avses i 5 § om fordran på lön för uppsägningstid i den mån fordringen enligt förvaltarens bedömning är klar. Underrättelse bör lämnas även om annan fordran som omfattas av garantin under samma förutsättning. I övrigt skall underrättelse lämnas utan dröjsmål när fordran som omfattas av ga-

Förvaltaren skall snarast underrätta kronofogdemyndigheten i den ort där gäldenären är bosatt om sådana fordringar som garantin kan antas omfatta. Myndigheten har behörighet som borgenär, även om staten inte har någon fordran mot gäldenären.

Rätten skall underrätta kronofogdemyndigheten om tid för edgångssammanträdet.

Avser förvaltaren att till arbetstagaren enligt 11 kap. 14 § konkurslagen (1987:000) i förskott betala ut

³ Senaste lydelse 1975: 1261.

⁴ Senaste lydelse 1979: 344.

rantin efter bevakning blivit utdelningsgill.

Underrättelse som avses i första stycket behöver icke lämnas i den mån arbetstagaren får lyfta betalning för sin fordran enligt 143 § konkurslagen (1921:225), beträffande fordran på lön för uppsägningstid på fordringens förfallodag och beträffande annan fordran utan dröjsmål sedan fordringen blivit utdelningsgill.

När underrättelse lämnas enligt första stycket första eller andra meningen skall konkursförvaltaren samtidigt för arbetstagarens räkning bevaka fordran som avses med underrättelsen. Bevakning sker genom att förvaltaren tillställer konkursdomaren två kopior av underrättelsen med angivande av att denna avser bevakning. Förvaltaren skall i sådant fall genast underrätta arbetstagaren om bevakningen.

Handlägges konkurs som mindre konkurs enligt konkurslagen (1921:225) och finnes anledning antaga att fordran, som omfattas av garantin, kan göras gällande, skall konkursdomaren genast sända underrättelse därom till kronofogdemyndigheten i den ort, där gäldenären bör svara i tvistemål som angår gäld i allmänhet. Sedan tid för gäldenärens edgång har bestämts, skall myndigheten underrättas därom. Myndigheten har behörighet som borgenär, även om staten icke innehar fordran hos gäldenären.

Första stycket gäller i tillämpliga delar, när konkursdomaren från konkursförvaltaren mottagit anmälan som avses i 186 § konkurslagen eller fråga på annat sätt uppkommit om avskrivning av konkursen enligt nämnda paragraf utan att underrättelse som avses i 6 § lämnats dessförinnan.

belopp som kan omfattas av garantin, skall förvaltaren dessförinnan underrätta kronofogdemyndigheten och den myndighet som avses i 5 § om det.

7 §⁵

Om ett bevakningsförfarande har anordnats, gäller följande. Förvaltaren skall snarast underrätta den myndighet som avses i 5 § om fordran på lön för uppsägningstid, i den mån fordringen enligt förvaltarens bedömning är klar. Under samma förutsättning bör underrättelse lämnas även om andra fordringar som omfattas av garantin. I övrigt skall underrättelse lämnas utan dröjsmål när fordran, som omfattas av garantin, efter bevakning har blivit utdelningsgill.

Underrättelse som avses i första stycket behöver inte lämnas i den mån fordringen redan har betalats av garantin. Underrättelse behöver inte heller lämnas i den mån medel betalas ut i förskott till arbetstagaren enligt 11 kap. 14 § konkurslagen (1987:672), beträffande fordran på lön för uppsägningstid senast på fordringens förfallodag och beträffande annan fordran utan dröjsmål

⁵ Senaste lydelse 1979: 344.

sedan fordringen blivit utdelningsgill.

Förvaltaren skall för arbetstagarens räkning bevaka fordran som enligt förvaltarens bedömning är klar. Om en underrättelse har skett enligt första stycket, får bevakningen ske genom att förvaltaren tillställer rätten två kopior av underrättelsen och anger att den avser bevakning. Förvaltaren skall i ett sådant fall genast underrätta arbetstagaren om bevakningen.

8 §⁶

Det åligger kronofogdemyndighet som får underrättelse enligt 7 § eller anmälan enligt 185 b § konkurslagen (1921:225) att skyndsamt pröva i vad mån betalning enligt garantin skall utgå för fordran i konkursen. Detta gäller även när fordran i konkursen på annat sätt blir känd för myndigheten.

Arbetsgivare är skyldig att vid kronofogdemyndighetens prövning enligt första stycket på anfordran lämna uppgift om arbetstagares anställnings- och avlöningsförhållanden eller pensionsförhållanden. Undandraget sig arbetsgivaren att fullgöra detta, kan han efter omständigheterna hämtas eller häktas.

Beslut om hämtning eller häktning meddelas av *konkursdomaren* efter framställning från kronofogdemyndigheten. *Kostnaden för hämtning eller häktning utgår av allmänna medel. I övrigt gäller beträffande sådan åtgärd 95 § konkurslagen i tillämpliga delar.*

Kronofogdemyndigheten skall utan dröjsmål underrätta den i 5 § avsedda myndigheten angående fordran som vid prövning enligt första stycket funnits vara betalningsgrundande. Förekommer anledning *därtill* får kronofogdemyn-

Den kronofogdemyndighet som får en underrättelse enligt 6 § första stycket skall skyndsamt pröva i vad mån betalning enligt garantin skall utgå för en fordran i konkursen. Detta gäller även när en fordran i konkursen på annat sätt blir känd för myndigheten.

Beslut om hämtning eller häktning meddelas av den *tingsrätt som handlägger konkursärendet* efter framställning från kronofogdemyndigheten. *I övrigt gäller beträffande sådana åtgärder 6 kap. 9 § tredje och fjärde styckena, 10 § andra stycket och 11 § konkurslagen (1987:672) i tillämpliga delar. Om arbetsgivaren är en juridisk person, tillämpas även 6 kap. 13 § konkurslagen.*

Kronofogdemyndigheten skall utan dröjsmål underrätta den i 5 § avsedda myndigheten angående fordran som vid prövning enligt första stycket funnits vara betalningsgrundande. *Sådan underrättelse skall dock inte ske i den mån*

⁶ Senaste lydelse 1979: 344.

digheten återkalla sitt beslut, om det sker innan utbetalning har ägt rum.

underrättelse enligt 6 § tredje stycket om förskottsbetalning har lämnats. Om det förekommer anledning till det får kronofogdemyndigheten återkalla sitt beslut, om det sker innan utbetalning enligt garantin har ägt rum.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om en konkurs, i vilken konkursbeslutet har meddelats före ikraftträdandet. Vad som i dessa bestämmelser sägs om konkursdomaren skall dock i stället avse tingsrätten.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 juni 1987

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Feldt, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, S. Andersson, Bodström, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Wickbom, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson,

Föredragande: statsrådet Leijon

Proposition om ändring i lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs

1 Inledning

Genom beslut den 2 juni 1987 antog riksdagen ett förslag att ersätta 1921 års konkurslag med en ny lag i ämnet samt förslag till följdändringar i annan lagstiftning (prop. 1986/87: 90, LU 32, rskr 320). Reformen träder i kraft den 1 januari 1988.

Till grund för den nya konkurslagen ligger konkurslagskommitténs betänkande (SOU 1983: 29) Ny konkurslag och kommissionens mot ekonomisk brottslighet (Eko-kommissionen) betänkande (SOU 1983: 60) Återvinning i konkurs. Konkurslagskommitténs betänkande innehåller även förslag bl. a. till följdändringar i annan lagstiftning.

Det huvudsakliga innehållet i den nya konkurslagen är följande. De olika handläggningsformerna ordinär konkurs och mindre konkurs slås samman till en enhetlig handläggningsform. Institutionen konkursdomare avskaffas och ersätts med konkursdomstolen (tingsrätten) som sådan. Bevakningsförfarande skall äga rum först efter särskilt beslut av rätten. Detta förutsätts ske endast om de oprioriterade fordringarna kan antas komma i fråga för utdelning.

Konkurslagskommitténs förslag till ny konkurslag skiljer sig från regeringsförslaget bl. a. därigenom att de nuvarande skilda handläggningsformerna i konkurs föreslogs bestå. Med utgångspunkt i detta förslag har kommittén föreslagit följdändringar i bl. a. lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs (LGL). Under beredningen av kommitténs förslag beslöt chefen för justitiedepartementet efter samråd med mig att avstå från att lägga fram några ändringsförslag rörande LGL. Anledningen till detta var den inom arbetsmarknadsdepartementet pågående beredningen av lönegarantiutredningens (A 1982: 04) olika förslag till reformering av lönegarantisystemet.

Lönegarantiutredningen har avlämnat två delbetänkanden. Det första (Ds A 1983: 15) Ändringar i lönegarantisystemet avlämnades i november 1983 och det andra (SOU 1986: 9) Ny lönegarantilag i mars 1986.

Delbetänkandet Ändringar i lönegarantisystemet innehåller förslag om begränsningar av dels maximibeloppet för lönegarantin, dels rätten till ersättning från lönegarantin beträffande fordringar som förfallit till betalning före konkursansökan.

Delbetänkandet Ny lönegarantilag innehåller i första hand förslag som rör förfarandet kring lönegarantin. Jag återkommer strax till dessa. I betänkandet behandlas också vissa materiella frågor.

Båda betänkandena har remissbehandlats. Förteckningar över remissinstanserna och sammanställningar av dessas yttranden har upprättats inom arbetsmarknadsdepartementet och finns tillgängliga i ärendet (dnr R 4185/83).

Utredningen arbetar f. n. med att analysera orsakerna till att lönegarantiutbetalningarna har ökat och med att föreslå de åtgärder som analysen ger anledning till. Detta arbete kommer att redovisas i ett tredje och sista betänkande.

I det följande redovisar jag mina överväganden i ärendet och den behandling av ett lagförslag som ägt rum i lagrådet.

2 Föredragandens överväganden

2.1 En större reform bör anstå

Av de förslag utredningen hittills har lagt fram är de mest genomgripande de som rör själva förfarandet. Jag tänker särskilt på förslaget om vem som skall pröva anspråk på lönegaranti.

I dag hanteras dessa anspråk på skilda sätt beroende på i vilken form konkursen handläggs. I en ordinär konkurs åligger det förvaltaren att underrätta den utbetalande myndigheten – länsstyrelsen – om klara lönefordringar samt att för löntagarnas räkning bevaka samma fordringar i konkursen. Om förvaltaren anser sig inte kunna godta ett löneanspråk, ankommer det på löneborgenären att bevaka sin fordran på sedvanligt sätt. Fordringen får, efter framställd anmärkning, prövas på samma sätt som andra tvistiga fordringar i konkursen. I en mindre konkurs – för närvarande nästan 95 procent av alla konkurser – handhas däremot lönegarantifrågorna av kronofogdemyndigheten. Prövningen av anspråk på betalning enligt garantin sker hos kronofogdemyndigheten i ett från konkursen skilt förfarande.

I betänkandet från år 1986 har lönegarantiutredningen föreslagit att den prövning som kronofogdemyndigheterna nu gör skall flyttas över till konkursförvaltarna, i regel advokater. Detta innebär att förvaltarna, vid sidan av sina uppgifter inom konkursförfarandet, får en i särskild ordning reglerad uppgift som de för närvarande inte har och som dessutom på det sättet är främmande för dem att den innefattar myndighetsutövning.

Utredningens förslag på denna punkt har visserligen godtagits eller lämnats utan erinran av de flesta remissinstanserna. Åtskilliga har dock kritiserat förslaget, inte minst från principiella utgångspunkter. Kritikerna har satt i fråga bl. a. om inte en sådan central uppgift i systemet som innefattar myndighetsutövning bör ligga på en myndighet. Många av de

remissinstanser, som i och för sig godtar en förvaltarprövning, anser på olika grunder att staten bör ges betydligt bättre möjligheter än vad utredningen föreslagit att kontrollera förvaltarnas beslut i varje enskilt ärende. Kritik av detta slag kan även den uppfattas som ett ifrågasättande av de bärande principerna för utredningsförslaget. Även annan kritik har förts fram, bl. a. att det medför risk för större kostnader såväl i fråga om själva lönegarantin som ersättningen till förvaltarna. Det har också påpekats att det skadeståndsrättsliga ansvaret för den myndighetsutövning som utförs av konkursförvaltaren kommer att åvila staten. Staten skulle alltså ta på sig ett betydligt större ansvar än i dag men med begränsade möjligheter att övervaka den verksamhet man har ansvar för.

Enligt min mening saknar den kritik som sålunda har framförts inte fog. Starka skäl talar tvärtom för att en uppgift av detta slag bör åvila en myndighet. De skäl som utredningen har anfört för sitt förslag, bl. a. att prövningen skall vara både smidig och enhetlig, kan för övrigt tillgodoses också med en sådan lösning.

Jag vill mot den här bakgrunden inte förorda att utredningens förslag genomförs. Jag vill i stället, i samråd med dem som är närmast berörda av lönegarantisystemet, närmare överväga en lösning av förfarandefrågorna som går ut på att kronofogdemyndigheten får prövningsansvaret för alla lönegarantianspråk. Det kan i sammanhanget förtjäna att nämnas att kronofogdemyndigheterna nu har denna uppgift i de mindre konkurserna och att handlägningsreglerna för sådana konkurser har utgjort mönster för det föreslagna nya enhetliga konkursförfarandet. Jag anser vidare att ansvaret för utbetalning av lönegarantimedel, åtminstone på sikt, bör flyttas över från länsstyrelserna till kronofogdemyndigheterna. Enligt min mening finns det också anledning, bl. a. mot bakgrund av den nya konkurslagen, att överväga om lönegarantiprövningen bör frikopplas från konkursförfarandet.

Vad jag nu har sagt innebär inte att jag avvisar utredningens i många avseenden väl grundade förslag om förvaltarnas medverkan i lönegarantihanteringen. I stället bör dessas roll, som utredningen föreslagit, förstärkas i den majoritet av konkurser där kronofogdemyndigheterna i dag prövar anspråken utan förvaltarens medverkan. Enligt min mening bör man pröva förutsättningarna att skapa ett enhetligt förfarande i detta avseende där – även om den slutliga och formella prövningen skulle förbehållas myndigheten – förvaltarna, med utnyttjande av sina insikter om konkursföretaget och sin närhet till de anställda och deras organisationer, arbetar fram ett underlag för lönegarantibeslutet. Ett sådant underlag skulle i så fall kronofogdemyndigheten vid sin prövning i normalfallet kunna utgå från utan att företa någon egen utredning av lönekraven. Också på detta sätt skulle man främja en snabb och effektiv utbetalning av garantibeloppen samtidigt som risken skulle minska för att förvaltaren och kronofogdemyndigheten utför ett onödigt dubbelarbete. Man skulle i stället bygga på en samverkan mellan konkursförvaltaren, arbetstägaren/löneborgenären och kronofogdemyndigheten. Det formella ansvaret för prövningen av lönegarantianspråk skulle emellertid, liksom utbetalningen av garantibelopp, ligga på myndigheten.

Enligt min mening skulle de rent praktiska skillnaderna mellan utredningens förslag och en sådan lösning inte bli så stora. Det finns emellertid viktiga formella skillnader. Jag vill därför – innan jag tar slutlig ställning till hur ett nytt lönegarantisystem närmare skall utformas – ha ytterligare kontakter med företrädare för de myndigheter och organisationer som berörs av lönegarantihanteringen för att inhämta deras synpunkter på mina förslag. I samband därmed får övervägas i vad mån en myndighetslösning leder till ett ökat resursbehov och hur en sådan reform i så fall skall finansieras.

Det finns dessutom en annan särskild anledning att avvakta någon tid med en reform på lönegarantiområdet som på ett mera genomgripande sätt berör kronofogdemyndigheterna. Riksdagen har nämligen hösten 1986 beslutat om ändringar av den nuvarande organisationen för kronofogdemyndigheterna (prop. 1986/87: 52, LU 12, rskr. 103). Den nya organisationen, som skall träda i kraft den 1 juli 1988, innebär att landets 81 kronofogdemyndigheter ombildas till 24 myndigheter, en i varje län. Genom denna omorganisation skapas nya förutsättningar att genomföra en koncentration av lönegarantihanteringen inom kronofogdemyndigheterna. Inom ramen för de nya myndigheternas verksamhet kommer det att erbjudas bättre möjligheter att tillvarata och utveckla en specialistkompetens för lönegarantifrågor. Jag kommer att samråda med den särskilda kommitté som nu håller på att utarbeta förslag till hur den nya organisationen närmare bör utformas. En viktig fråga som då får övervägas är om lönegarantisystemet bör förändras samtidigt som kronofogdemyndigheterna organiseras om eller om det, just på grund av myndigheternas nya organisation, kan finnas skäl att införa ett nytt lönegarantisystem något senare.

På de grunder jag nu har redovisat kommer jag i detta sammanhang inte att vidare behandla utredningens båda betänkanden och presentera förslag till ett nytt lönegarantisystem. Jag kommer i stället att föreslå endast de ändringar i LGL som är nödvändiga på grund av den nya konkurslagen. Jag räknar med att senare återkomma till regeringen med de mer omfattande förslag till ändringar i lönegarantisystemet som jag här helt översiktligt har berört. Jag kommer då även att redovisa mina ställningstaganden till utredningens övriga förslag, bl. a. i fråga om garantins omfattning. I det sammanhanget kommer jag också att närmare redogöra för remissinstansernas inställning till lönegarantiutredningens båda betänkanden.

Regeringen beslutade den 27 maj 1987 att inhämta lagrådets yttrande över ett inom arbetsmarknadsdepartementet upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs. De föreslagna ändringarna är föranledda av den nya konkurslagen. Lagrådsremissens lagförslag bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Lagrådet har yttrat sig över förslaget den 9 juni 1987. Jag återkommer i specialmotiveringen under 4 § till ett påpekande som gjorts av lagrådet. I övrigt har lagrådets granskning endast lett till vissa redaktionella ändringar i lagtexten. Lagrådets yttrande bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Jag skall nu redogöra för det nuvarande lönegarantisystemet och konkurslagsreformen i relevanta delar. Därefter kommer jag att presentera mina förslag till ändringar i LGL med anledning av den nya konkurslagen.

LGL trädde i kraft den 1 januari 1971. Lagen innebär att staten svarar för betalning av arbetstagares fordringar hos en arbetsgivare som har försatts i konkurs.

De fordringar som omfattas av lönegarantin är lönefordringar och andra ersättningar med förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970: 979), pensionsfordringar med förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag och vissa konkurskostnader. Beträffande lön och annan ersättning på grund av anställning gäller förmånsrätten och därmed garantin endast fordran som har förfallit till betalning senare än ett år innan konkursansökningen gjordes och vidare under en skälig uppsägningstid om högst sex månader. För att ge rätt till garantibetalning får en fordran i princip inte ha överlåtits. Undantag gäller för vissa fordringar som överlåtits till en facklig organisation. Garantin är maximerad till ett belopp (maximibelopp) som motsvarar tolv basbelopp enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring för fordringar med förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen, d. v. s. fordringar för lön och annan ersättning samt förfallna pensionsfordringar. För år 1986 uppgick maximibeloppet till 279 600 kr. Beloppsbegränsningen gäller inte för fordringar på framtida pension.

Förfarandet för att pröva anspråk enligt garantin är som sagt olika i konkurser som handläggs i enlighet med vad som i KL i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs och i mindre konkurser. Prövningen ankommer formellt på kronofogdemyndigheten i mindre konkurs och, praktiskt sett, på konkursförvaltaren i ordinär konkurs. Garantibeloppen betalas ut av en särskild utbetalningsmyndighet. Denna myndighet är i dag länsstyrelsen.

Prövningen av lönegarantianspråk i en *ordinär konkurs* är uppbyggd kring bevaknings- och anmärkningsförfarandet. Betalning enligt garantin utgår därför endast för en fordran som bevakats i konkursen. Anknypningen till bevaknings- och anmärkningsförfarandet innebär även att vad som genom detta förfarande bestäms om den bevakade fordringen, såväl beträffande betalningsrätt som förmånsrätt i konkursen, blir gällande också för lönegarantin. Konkursförvaltaren är skyldig att snarast efter konkursbeslutet sända en underrättelse till länsstyrelsen om lönefordringar som enligt förvaltarens mening är klara.

I en *mindre konkurs* saknas direkt motsvarighet till bevaknings- och anmärkningsförfarandet i ordinär konkurs. För de mindre konkurserna gäller en särskild – från konkursförfarandet fristående – ordning hos kronofogdemyndigheten för prövning av lönegarantianspråk.

Hos kronofogdemyndigheten kan anspråken på lönegarantimedel anhängiggöras informellt. Kronofogdemyndigheten är nämligen skyldig att självmant pröva om garantin är tillämplig så snart en fordran blir känd för myndigheten. Betalning enligt garantin utgår endast för en fordran som blivit känd för myndigheten inom ett år från det att beslut om avskrivning av konkursen vunnit laga kraft. Det har förutsatts att kronofogdemyndigheten på olika sätt får vetskap om förekommande fordringar. Arbetstagar- eller dennes fackliga organisation kan göra anmälan om anspråk hos

kronofogdemyndigheten eller konkursförvaltaren. Vid sidan härav finns det också en regel om att konkursdomaren är skyldig att underrätta kronofogdemyndigheten om fordringar som kan antas omfattade av garantin.

Sedan kronofogdemyndigheten prövat om villkoren för lönegaranti är uppfyllda, skall myndigheten utan dröjsmål underrätta utbetalningsmyndigheten om en fordran som vid prövningen befunnits vara betalningsgrundande. Kronofogdemyndigheten har möjlighet att återkalla sitt beslut och ompröva ärendet, om det sker innan utbetalningsmyndigheten betalat ut beloppet.

Finner kronofogdemyndigheten vid sin prövning att arbetstagarens fordran inte omfattas av garantin, meddelar myndigheten ett avslagsbeslut. Avslagsbeslutet får överklagas till hovrätt. Hovrättens beslut får inte överklagas. Det finns också möjlighet att begära omprövning av kronofogdemyndighetens beslut.

Länsstyrelsen betalar ut garantibelopp enligt de underrättelser som kommer in från kronofogdemyndigheter och konkursförvaltare. Länsstyrelsen har inte befogenhet att ifrågasätta riktigheten av underrättelserna. Betalningen sker till arbetstagaren. I samband med utbetalningen verkställer länsstyrelsen avdrag för skatt samt avdrag enligt eventuella införsel- eller löneutmättningsbeslut. Länsstyrelsen fullgör även arbetsgivarens skyldighet att lämna kontrolluppgifter för inkomsttaxeringen. På länsstyrelsen ankommer det vidare att beakta regeln om maximibelopp i LGL.

Garantibelopp får enligt huvudregeln inte betalas förrän konkursbeslutet har vunnit laga kraft och inte heller förrän arbetstagarens fordran har förfallit till betalning. Uppsägningslön betalas efter hand som den förfaller till betalning, i nära anslutning till ordinarie utbetalningsdag.

Sedan länsstyrelsen enligt garantin betalat arbetstagarens fordringar inträder staten i arbetstagarens rätt mot konkursgäldenären. För att bevaka statens rätt i konkursen förordnar länsstyrelsen en kronofogdemyndighet.

2.3 Det nuvarande konkursförfarandet

Den ännu gällande konkurslagen (1921: 225, KL) utgår, som jag tidigare nämnt, från två olika konkursförfaranden, den ordinära konkursen och den mindre konkursen. Den ordinära konkursen är utförligt reglerad i KL medan bestämmelserna som rör de mindre konkurserna – vilka utgör det stora flertalet – i stor utsträckning består av hänvisningar till reglerna om ordinär konkurs.

Mindre konkurser kan handläggas på två principiellt skilda sätt. I de konkurser vari tillgångarna inte räcker till betalning av konkurskostnaderna beslutar konkursdomaren vanligen att konkursen skall avskrivas sedan gäldenären avlagt bouppteckningsed och en s.k. förvaltningsberättelse upprättats. Om däremot tillgångarna räcker till betalning av konkurskostnaderna, skall vanligtvis ett fullständigt utdelningsförfarande genomföras. En viktig skillnad i jämförelse med det ordinära förfarandet är att borgenärerna i en mindre konkurs inte behöver formligt bevaka sina fordringar. Också i mindre konkurser utses numera alltid förvaltare.

Tillsynen över konkursförvaltarens verksamhet handhas av vissa kronofogdemyndigheter. Tillsynsmyndigheten (TSM) skall i första hand göra en efterhandsgranskning av de av förvaltarna utförda förvaltningsåtgärderna. TSM har emellertid som uppgift att också under konkursens gång se till att avvecklingen av boet inte onödigt fördröjs och att konkursen avslutas snarast möjligt. Ett viktigt inslag i tillsynsfunktionen är också TSM:s rätt att yttra sig över förvaltarens kostnadsräkning.

2.4 Den nya konkurslagen

Den nya konkurslagen grundar sig på bl. a. konkurslagskommitténs slutbetänkande (SOU 1983: 24) Ny konkurslag. Kommittén har som en avslutning på det reformarbete som påbörjades på 1960-talet sett över KL:s systematik och därvid lämnat förslag till en ny konkurslag. I prop. 1986/87: 90 har förslaget bearbetats och kompletterats med regler om ett enhetligt konkursförfarande.

De nuvarande båda handläggningsformerna för ordinär konkurs resp. mindre konkurs slås alltså samman till ett enhetligt förfarande. Förfarandet har i huvudsak handläggningen av mindre konkurser som förebild. Handläggningsformen mindre konkurs anses nämligen i de flesta avseenden vara mest praktiskt och ändamålsenlig. Ca 95 procent av alla konkurser handläggs också som mindre konkurser.

Enligt det nya förfarandet skall i samband med konkursbeslutet en förvaltare utses (begreppet interimsförvaltare utmönstras) och tidpunkten för ett edgångssammanträde fastställas. Detta sammanträde ersätter edgång i mindre konkurs och första borgenärssammanträde i ordinär konkurs. Vid sammanträdet skall det föreligga en bouppteckning som anger boets tillgångar och skulder samt borgenärerna.

I normalfallet beslutas om den fortsatta handläggningen först efter det att gäldenären har beedigat bouppteckningen. Är tillgångarna otillräckliga, skall konkursen avskrivas snarast möjligt. Om det däremot finns tillgångar av den omfattningen att konkurskostnaderna och boets skulder kan betalas, skall handläggningen av konkursen fortsätta, tillgångarna avvecklas och ett utdelningsförslag upprättas. Om det behövs, kan rätten besluta om ett särskilt bevaknings- och anmärkningsförfarande. Ett sådant förfarande skall som regel inte behövas i andra fall än då oprioriterade fordringar beräknas kunna få utdelning. Det kan därför antas att antalet konkurser med ett bevaknings- och anmärkningsförfarande kommer att bli färre än antalet ordinära konkurser i dag.

I fråga om själva konkursförvaltningen innebär den nya lagen bl. a. att förvaltaren åläggs en skyldighet att höra TSM innan han eller hon vidtar viktigare förvaltningsåtgärder. Förvaltaren ges möjlighet att beakta inte bara borgenärsintressen utan i viss utsträckning även intresset att långsiktigt trygga sysselsättningen vid bedömningen av olika frågor som rör förvaltningen.

Den nya konkurslagen innebär också att utdelningsförfarandet avsevärt förenklas. Det överensstämmer i huvudsak med vad som nu gäller för mindre konkurser.

Vidare slås reglerna om interimsutdelning och förskottslyftning samman till ett förfarande, benämnt förskottsbetalning. Förskott kan – i motsats till enligt nu gällande regler – utgå även för en oprioriterad fordran.

2.5 Ändringar i garantisystemet

Den nya konkurslagen kräver i huvudsak endast formella ändringar i LGL. Det nuvarande systemet med en prövning av lönegarantifrågor inom ramen för bevaknings- och anmärkningsförfarandet – när sådant beslutas – bör behållas. I övrigt bör kronofogdemyndigheten, liksom nu, pröva krav på utbetalning enligt garantin.

Enligt den nya konkurslagen blir handläggning utan bevakningsförfarande, d. v. s. den handläggningsform som närmast motsvarar mindre konkurs, även formellt huvudregel. Detta bör avspeglas i LGL bl. a. genom att nuvarande 6 och 7 §§ byter plats.

Andra nödvändiga ändringar i LGL föranleds främst av att konkursdomarens uppgifter i och med den nya konkurslagen övertas av tingsrätten som sådan och att viss särreglering som nu finns i LGL blir överflödig. Dessutom måste beaktas att i fortsättningen alla fordringar – således även oprioriterade – i alla konkurser kan bli föremål för förskottsbetalning. Till dessa och vissa andra ändringar i LGL återkommer jag i specialmotiveringen.

Det nya enhetliga konkursförfarandet kommer emellertid i praktiken också att leda till att flera lönegarantiärenden än för närvarande får avgöras av kronofogdemyndigheterna. Detta hänger samman med att ett bevaknings- och anmärkningsförfarande skall anordnas endast då det kan antas att även oprioriterade fordringar kommer i fråga för utdelning. Ökningen kan dock antas innefatta ärenden av i huvudsak okomplicerad beskaffenhet. Denna förskjutning av lönegarantiprövningen från själva konkursförfarandet till kronofogdemyndigheterna ligger för övrigt väl i linje med de tankar på ett mer enhetligt lönegarantisystem som jag tidigare har redogjort för.

Till skillnad från i dag, då beslut om ordinär konkurs innefattande bevaknings- och anmärkningsförfarande fattas i samband med konkursbeslutet, kommer frågan om konkursens slutliga handläggningsform enligt den nya konkurslagen att kunna hållas öppen under något längre tid än i dag. I praktiken kommer samtliga konkurser att inledas på samma sätt, d. v. s. i princip som en mindre konkurs. Skall bevakningsförfarande anordnas, beslutas detta i normalfallet först någon månad efter konkursbeslutet i samband med edgångssammanträdet.

Den nu beskrivna situationen kan givetvis – i något större utsträckning än i dag – skapa osäkerhet beträffande handläggningen inom lönegarantisystemet. Detta gäller särskilt i inledningsskedet av konkursen. Jag vill emellertid inte för den reglering som det nu är fråga om författningsvägen styra handläggningsordningen i denna fråga. Därtill kommer att det endast i begränsad omfattning blir fråga om att "byta handläggningsform". Bevakningsförfarande kommer inte i fråga i mer än en mycket liten del av alla konkurser. I en del av dessa fall torde det också från början stå helt klart

att bevakningsförfarande kommer att anordnas. De praktiska svårigheter som kan uppkomma får lösas på samma sätt som i dag vid byte från mindre konkurs till ordinär konkurs. En särskild avräkningsregel för dessa fall föreslås dock. Jag återkommer till den i specialmotiveringen (5 §).

3 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom arbetsmarknadsdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs. Förslaget har granskats av lagrådet.

4 Specialmotivering

2 §

Betalning enligt garantin utgår för sådan fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970: 979) och för fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag.

Har någon på grund av en fordran som omfattas av garantin ansökt att gäldenären skall försättas i konkurs, utgår betalning även för kostnaden för det och, om konkursen avskrivits enligt 10 kap. 1 § konkurslagen (1987: 672), för kostnad som han har ålagts att utge enligt 14 kap. 3 § samma lag.

Beträffande fordran med förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen gäller garantin för varje arbetstagare högst ett belopp som motsvarar tolv gånger det vid tiden för konkursbeslutet gällande basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Betalning utgår därvid för fordran som avser ersättning för särskilda kostnader framför annan fordran.

Hänvisningar till KL har ersatts med hänvisningar till motsvarande bestämmelser i den nya konkurslagen.

3 §

Betalning enligt garantin utgår endast för en fordran som blir känd för den kronofogdemyndighet som avses i 6 § inom ett år från det att konkursen avslutades eller beslut om att avskriva konkursen vann laga kraft. Om bevakningsförfarande har anordnats, utgår dock betalning endast för en fordran som har bevakats. Om arbetsgivaren tidigare har varit försatt i konkurs, utgår inte betalning för en fordran som gjorts eller kunnat göras gällande i den konkursen.

I denna paragraf anges i dag att betalning enligt garantin utgår endast för fordran som har bevakats i konkursen. Vidare sägs att betalning också utgår i mindre konkurs för fordran som blir känd för kronofogdemyndigheten inom ett år från det att avskrivningsbeslutet vann laga kraft. I paragrafen anges också att betalning inte utgår för en fordran som gjorts eller kunnat göras gällande i en tidigare konkurs.

Ändringarna innebär en anpassning till den nya konkurslagen så till vida att normalfallet, nämligen att någon bevakning inte skall ske, nämns först och att det också anges att konkursen kan avslutas på annat sätt än genom

avskrivning. Enligt 11 kap. 18 § i den nya konkurslagen anses en konkurs avslutad när tingsrätten har fastställt utdelningen enligt 11 kap 7 §.

Om bevakningsförfarande har anordnats, utgår dock betalning enligt garantin endast för en fordran som har bevakats. Att det normalt sett är förvaltaren som skall ombesörja bevakningen framgår av 7 § tredje stycket.

Den situation som uppstår när det har beslutats om bevakning företer, såvitt gäller hanteringen av lönegarantin, stora likheter med den situation som i dag inträder när det beslutas att en mindre konkurs skall handläggas som en ordinär konkurs: Som jag tidigare framhållit (se avsnitt 2.5) är emellertid detta förhållande inte helt tillfredsställande eftersom det kan skapa en viss osäkerhet hos handläggande organ. Av skäl som jag anförde i den allmänna motiveringen har jag funnit det inte vara nödvändigt att i lagen införa några andra bestämmelser för denna situation än en särskild avräkningsregel (se 5 §). De praktiska svårigheter som i övrigt skulle kunna uppkomma får som jag nämnt lösas på samma sätt som i dag vid byte av handläggningsform.

4 §

Från garantibelopp som avses i 2 § skall räknas av vad som enligt 11 kap. 14 § konkurslagen (1987:672) har betalats i förskott till arbetstagaren för en fordran som omfattas av garantin.

Enligt paragrafens nuvarande lydelse skall avräkning göras från belopp med vilket betalning enligt garantin annars skulle utgå, d. v. s. om förskottsluftning inte äger rum och efter hänsynstagande till bestämmelsen om maximibelopp. Avräkningen gäller inte endast beräkningen av vad arbetstagaren maximalt kan erhålla enligt lönegarantin utan även beräkningen av vad arbetstagaren erhåller inom den maximala ersättningsnivån. Om en arbetstagar genom förskottsluftningar får – helt eller delvis – uppbära ett häremot svarande belopp, saknas anledning att låta lönegarantin tas i anspråk i motsvarande mån.

I den föreslagna lydelsen av lagrummet har hänvisningen till 143 § KL ersatts med en hänvisning till 11 kap. 14 § den nya konkurslagen. Eftersom enligt den nya lagen förskottsbetalning, till skillnad från vad som är fallet enligt 143 § KL, kan komma i fråga för i princip alla fordringar i konkursen, måste 4 § LGL utformas så att det görs klart att avräkning endast skall ske mot en förmånsberättigad löne- eller pensionsfordran. På inrådan av lagrådet har lagrummet preciserats så att det nu angivna syftet med avräkningsregeln klart framgår.

5 §

Garantibelopp betalas av myndighet som regeringen bestämmer. Härvid verkställs skatteavdrag samt avdrag med belopp som skall innehållas på grund av beslut om införsel eller utmätning i lön.

Garantibelopp får ej betalas förrän beslutet om konkurs vunnit laga kraft och ej heller förrän arbetstagarens fordran har förfallit till betalning. Garantibelopp som avser fordran på lön för uppsägningstid får betalas efter hand under uppsägningstiden. Åberopas motfordran hos arbetstagaren, får

garantibelopp, som motsvarar sådan del av motfordringen med vilken kvittning kan ske enligt lagen (1970: 215) om arbetsgivares kvittningsrätt, betalas först om det utrönes att motfordringen icke föreligger.

Betalning enligt garantin av en fordran som bedöms som klar eller betalningsgrundande och som är förfallen till betalning får dock ske trots att konkursbeslutet inte har vunnit laga kraft.

Om ett bevakningsförfarande har anordnats, får betalning enligt garantin inte ske på grund av en underrättelse enligt 8 § fjärde stycket. Om en sådan betalning redan har skett, skall denna räknas av från det lönegarantibelopp som arbetstagaren senare visar sig ha rätt till.

I denna paragraf finns bestämmelser om utbetalning av garantibelopp. Enligt andra stycket får utbetalning inte ske förrän beslutet om konkurs vunnit laga kraft och fordringen förfallit till betalning. I tredje stycket görs undantag från kravet på laga kraft för fordringar som förvaltaren i en ordinär konkurs bedömt såsom klara.

Den ändring som vidtagits hänför sig till *tredje stycket*. Ändringen innebär att fordringar som bedöms som klara enligt 7 § första stycket eller betalningsgrundande enligt 8 § fjärde stycket och omfattas av garantin och som är förfallna till betalning får betalas genom garantin trots att konkursbeslutet inte har vunnit laga kraft. Att bestämmelsen därmed utvidgats att gälla även för fordringar i "mindre konkurser" torde i sak inte innebära någon skillnad i förhållande till vad som i dag gäller i såväl ordinär som mindre konkurs.

I ett nytt *fjärde stycke* har införts förbud mot utbetalning på grund av en underrättelse från kronofogdemyndigheten om utbetalning av garantimedel när bevakningsförfarande har anordnats. Anledningen är att ett beslut om att anordna bevakningsförfarande kan fattas på ett sent stadium i konkursen och att de båda systemen med prövning av kronofogdemyndighet resp. prövning inom ramen för konkursförfarandet då går i varandra. När bevakningsförfarande har anordnats får utbetalning grundas endast på underrättelse från förvaltaren enligt 7 §. Skulle utbetalning då redan ha skett på grund av en underrättelse från kronofogdemyndigheten, skall detta givetvis leda till en avräkning från lönegarantibelopp som arbetstagaren sedemera befinns berättigad till genom bevakningsförfarandet. En uttrycklig regel om det föreslås. Skulle i en sådan situation den som fått betalt senare befinnas inte vara berättigad till ersättning, blir reglerna om återbetalning i 12 § LGL tillämpliga. De innebär att vad som har betalats ut i ett fall som det berörda i regel torde få behållas. En sådan situation kan av olika skäl antas bli mycket sällsynt.

6 §

Förvaltaren i konkursen skall snarast underrätta kronofogdemyndigheten i den ort där gäldenären är bosatt om sådana fordringar som garantin kan antas omfatta. Myndigheten har behörighet som borgenär, även om staten inte har någon fordran mot gäldenären.

Rätten skall underrätta kronofogdemyndigheten om tid för edgångssammanträdet.

Avser förvaltaren att enligt 11 kap. 14 § konkurslagen (1987: 672) till arbetstagaren i förskott betala ut belopp som kan omfattas av garantin.

skall förvaltaren dessförinnan underrätta kronofogdemyndigheten och den myndighet som avses i 5 § om det.

Prop. 1987/88: 2

Som tidigare nämnts blir enligt den nya konkurslagen handläggning utan bevakningsförfarande, d. v. s. den handläggningsform som närmast motsvarar mindre konkurs, även formellt huvudregel. Detta bör avspeglas även i LGL bl. a. genom att nuvarande 6 och 7 §§ får byta plats. Den nu föreslagna lydelsen av 6 § första stycket motsvarar därför i huvudsak nuvarande 7 § första stycket. Någon motsvarighet till 7 § andra stycket, som föreskriver att bestämmelserna i första stycket i tillämpliga delar gäller även när ordinär konkurs skrivs av på grund av otillräckliga tillgångar (186 § KL), har dock inte föreslagits eftersom den nya konkurslagen saknar motsvarande regler.

I den nuvarande 7 § regleras konkursdomarens underrättelseskyldighet i mindre konkurser och kronofogdemyndighetens behörighet som borgenär när det har uppkommit en lönegarantifråga i en sådan konkurs.

Den underrättelseskyldighet som idag åvilar konkursdomaren enligt 7 § första stycket första meningen har i den nya 6 § första stycket lagts på konkursförvaltaren (jfr 185 b § tredje stycket KL). Denna skyldighet att underrätta kronofogdemyndigheten upphör då bevakningsförfarande anordnas. Vad som då gäller föreskrivs i nya 7 §.

Underrättelseskyldigheten enligt andra meningen av 7 § första stycket i lagrummets nuvarande lydelse har däremot lagts på rätten och regleras i 6 § andra stycket. Med hänsyn till att den nya konkurslagen reglerar endast ett enda konkursförfarande har denna bestämmelse fått en något ändrad innebörd. Rätten blir – till skillnad från konkursdomaren i dag – skyldig att i alla konkurser meddela kronofogdemyndigheten om ett förestående edgångssammanträde, d. v. s. det institut som ersätter edgång i en mindre konkurs och det första borgenärssammanträdet i en ordinär konkurs. Bestämmelsen har tagits in i ett nytt stycke för att markera att den gäller oavsett om bevakningsförfarande anordnas eller ej.

Bestämmelsen om kronofogdemyndighetens behörighet i konkursen har oförändrad förts över till 6 § första stycket.

Eftersom förskottsbetalning av lönefordran som omfattas av garantin kan förekomma i alla konkurser enligt den nya konkurslagen måste det förhindras att utbetalande myndighet betalar ut garantimedel enligt en underrättelse från kronofogdemyndigheten (jfr 8 § fjärde stycket) samtidigt som förvaltaren betalar ut medel i förskott för samma lönefordran. I tredje stycket har därför tagits upp en föreskrift som ålägger förvaltaren att före en förskottsbetalning underrätta såväl kronofogdemyndigheten som den utbetalande myndigheten.

7 §

Om ett bevakningsförfarande har anordnats, gäller följande. Förvaltaren skall snarast underrätta den myndighet som avses i 5 § om fordran på lön för uppsägningstid, i den mån fordringen enligt förvaltarens bedömning är klar. Under samma förutsättning bör underrättelse lämnas även om andra fordringar som omfattas av garantin. I övrigt skall underrättelse lämnas utan dröjsmål när fordran, som omfattas av garantin, efter bevakning har blivit utdelningsgill.

Underrättelse som avses i första stycket behöver inte lämnas i den mån fordringen redan har betalats av garantin. Underrättelse behöver inte heller lämnas i den mån medel betalas ut i förskott till arbetstägaren enligt 11 kap. 14 § konkurslagen (1987: 672), beträffande fordran på lön för uppsägningstid senast på fordringens förfallodag och beträffande annan fordran utan dröjsmål sedan fordringen blivit utdelningsgill.

Förvaltaren skall för arbetstägarens räkning bevaka fordran som enligt förvaltarens bedömning är klar. Om en underrättelse har skett enligt första stycket, får bevakningen ske genom att förvaltaren tillställer rätten två kopior av underrättelsen och anger att den avser bevakning. Förvaltaren skall i ett sådant fall genast underrätta arbetstägaren om bevakningen.

Den föreslagna lydelsen av 7 § motsvarar i huvudsak den nuvarande 6 § som reglerar konkursförvaltarens underrättelse- och bevakningsskyldighet i ordinär konkurs såvitt gäller lönegarantin. Förutom vissa redaktionella ändringar har hänvisningen till KL i andra stycket ersatts med en hänvisning till motsvarande lagrum i den nya konkurslagen.

När bevakningsförfarande anordnas inträffar – som nämnts – en situation som för lönegarantins del företer stora likheter med den situation då konkursdomaren i dag beslutar att en mindre konkurs skall handläggas som en ordinär konkurs. I princip gäller som villkor för betalning enligt garantin att fordringarna har bevakats. Ansvar för lönegarantiprovningen övergår till de olika organ som deltar i själva konkursförfarandet. Förvaltaren underrättar den utbetalande myndigheten om fordringar som förvaltaren bedömer vara klara eller sedemera blir utdelningsberättigade.

Av det *andra stycket* följer att förvaltaren inte behöver lämna underrättelse i den mån fordringen redan har betalats enligt garantin. Denna bestämmelse finns inte i dag. Förvaltaren behöver inte heller lämna underrättelse när han – liksom i dag – inom viss tid betalar ut medel till arbetstägarna i förskott.

Det åligger förvaltaren enligt *tredje stycket* att bevaka de lönefordringar som han anser vara klara för betalning enligt garantin. Bevakningsskyldigheten avser även sådana fordringar som betalats av garantin på grund av en underrättelse från kronofogdemyndigheten enligt 8 § fjärde stycket. Om förvaltaren själv har lämnat underrättelse beträffande en fordran, får bevakningen göras på samma sätt som i dag, nämligen genom att han tillställer tingsrätten två kopior av underrättelsen. Förvaltaren skall också underrätta arbetstägaren om bevakningen.

8 §

Den kronofogdemyndighet som får en underrättelse enligt 6 § första stycket skall skyndsamt pröva i vad mån betalning enligt garantin skall utgå för en fordran i konkursen. Detta gäller även när en fordran i konkursen på annat sätt blir känd för myndigheten.

Arbetsgivaren är skyldig att vid kronofogdemyndighetens prövning enligt första stycket på anfordran lämna uppgift om arbetstägares anställnings- och avlöningsförhållanden eller pensionsförhållanden. Undandraget sig arbetsgivaren att fullgöra detta, kan han efter omständigheterna hämtas eller häktas.

Beslut om hämtning eller häktning meddelas av den tingsrätt som handlägger konkursärendet efter framställning från kronofogdemyndigheten. I

övrigt gäller beträffande sådana åtgärder 6 kap. 9 § tredje och fjärde styckena, 10 § andra stycket och 11 § konkurslagen (1987: 672) i tillämpliga delar. Om arbetsgivaren är en juridisk person, tillämpas även 6 kap. 13 § konkurslagen.

Kronofogdemyndigheten skall utan dröjsmål underrätta den i 5 § avsedda myndigheten angående en fordran som vid prövning enligt första stycket funnits vara betalningsgrundande. Sådan underrättelse skall dock inte ske i den mån underrättelse enligt 6 § tredje stycket om förskottsbetalning har lämnats. Om det förekommer anledning till det får kronofogdemyndigheten återkalla sitt beslut, om det sker innan utbetalning enligt garantin har ägt rum.

I lagrummet regleras kronofogdemyndighetens prövningsskyldighet, en arbetsgivares skyldigheter och tvångsmedel mot denne samt kronofogdemyndighetens åliggande sedan prövning verkställts.

I *första stycket* har som en följd av förslaget till ny lydelse av 6 § hänvisningen till 7 § ändrats.

Hänvisningen till 185 b § KL, som avser lagrummets tredje stycket, har strukits eftersom den nya konkurslagen saknar en motsvarande bestämmelse.

Tredje stycket innehåller hänvisningar till de bestämmelser i den nya konkurslagen som reglerar hämtning och häktning. Det kan i sammanhanget förtjäna att nämnas att dessa bestämmelser har preciserats och i någon mån skärpts i förhållande till vad som gäller i dag.

I det *fjärde stycket* har förts in en föreskrift som anger att kronofogdemyndigheten inte skall lämna underrättelse beträffande en fordran för vilken förvaltaren enligt 6 § tredje stycket har aviserat att förskottsbetalning kommer att ske.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Ändringarna i LGL bör träda i kraft samtidigt med den nya konkurslagen, d. v. s. den 1 januari 1988. Äldre bestämmelser bör dock gälla även i fortsättningen när det är fråga om en konkurs i vilken konkursbeslutet har meddelats före ikraftträdandet. Det bör också anges att vad som i de äldre bestämmelserna sägs om konkursdomare i stället skall avse tingsrätten.

5 Hemställen

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta det av lagrådet granskade förslaget till lag om ändring i lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs med vidtagna ändringar.

6 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden har lagt fram.

Lagrådsremissens lagförslag

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs

Härigenom föreskrivs att 2–8 §§ lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 §¹

Betalning enligt garantin utgår för sådan fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970: 979) och för fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag.

Har någon på grund av fordran som omfattas av garantin ansökt om *gäldenärens försättande* i konkurs, utgår betalning även för kostnaden *härför* och, om konkursen *avskrivits* enligt 185 d § *konkurslagen* (1921: 225), för kostnad som han ålagts att utge enligt 188 § samma lag.

Har någon på grund av *en* fordran som omfattas av garantin ansökt att *gäldenären skall försättas* i konkurs, utgår betalning även för kostnaden *för det* och, om konkursen *skrivits av* enligt 10 kap. 1 § *konkurslagen* (1987: 000), för kostnad som han *har* ålagts att utge enligt 14 kap. 3 § samma lag.

Beträffande fordran med förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen gäller garantin för varje arbetstagare högst ett belopp som motsvarar tolv gånger det vid tiden för konkursbeslutet gällande basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962: 381) om allmän försäkring. Betalning utgår därvid för fordran som avser ersättning för särskilda kostnader framför annan fordran.

3 §²

Betalning enligt garantin utgår endast för fordran som *bevakats i konkursen eller, i fall som avses i 7 §, blir känd för myndighet* som *där sägs* inom ett år från det att beslut om *avskrivning* av konkursen *vunnit* laga kraft. Har arbetsgivaren tidigare varit försatt i konkurs, utgår *icke* betalning för fordran som gjorts eller kunnat göras gällande i den konkursen.

Betalning enligt garantin utgår endast för *en* fordran som blir känd för *den kronofogdemyndighet* som *avses i 6 §* inom ett år från det att *konkursen avslutades eller beslut om att skriva av konkursen vann* laga kraft. *Om bevakningsförfarande har anordnats, utgår dock betalning endast för en fordran som har bevakats. Om arbetsgivaren tidigare har varit försatt i konkurs, utgår inte betalning för en fordran som gjorts eller kunnat göras gällande i den konkursen.*

¹ Senaste lydelse 1979: 344.

² Senaste lydelse 1975: 1261.

4 §

Från belopp som avses i 2 § avräknas vad arbetstagaren får lyfta enligt 143 § konkurslagen (1921:225).

Från belopp som avses i 2 § skall det belopp räknas av som enligt 11 kap. 14 § konkurslagen (1987:000) har betalats i förskott till en arbetstagare för en förmånsberättigad fordran.

5 §³

Garantibelopp betalas av myndighet som regeringen bestämmer. Härvid verkställs skatteavdrag samt avdrag med belopp som skall innehållas på grund av beslut om införsel eller utmätning i lön.

Garantibelopp får ej betalas förrän beslutet om konkurs vunnit laga kraft och ej heller förrän arbetstagarens fordran har förfallit till betalning. Garantibelopp som avser fordran på lön för uppsägningstid får betalas efter hand under uppsägningstiden. Åberopas motfordran hos arbetstagaren, får garantibelopp, som motsvarar sådan del av motfordringen med vilken kvittning kan ske enligt lagen (1970:215) om arbetsgivares kvittningsrätt, betalas först om det utrönes att motfordringen icke föreligger.

Betalning enligt garantin av fordran som avses med underrättelse enligt 6 § första stycket första eller andra meningen får dock ske utan hinder av att beslutet om konkurs icke vunnit laga kraft.

Betalning enligt garantin av en fordran som bedöms som klar eller betalningsgrundande och som är förfallen till betalning får dock ske trots att konkursbeslutet inte har vunnit laga kraft.

Om ett bevakningsförfarande har anordnats, får betalning enligt garantin inte ske på grund av en underrättelse enligt 8 § fjärde stycket. Om en sådan betalning redan har skett, skall denna räknas av från lönegarantibelopp som arbetstagaren sedermera befinns vara berättigad till.

6 §⁴

Förvaltare i konkurs, som handlägges i enlighet med vad som i allmänhet är föreskrivet i fråga om konkurs, skall snarast efter konkursbeslutet underrätta myndighet som avses i 5 § om fordran på lön för uppsägningstid i den mån fordringen enligt förvaltarens bedömning är klar. Underrättelse bör lämnas även om annan fordran som omfattas av garantin under samma förutsättning. I övrigt skall underrättelse lämnas utan dröjsmål

Förvaltaren skall snarast underrätta kronofogdemyndigheten i den ort där gäldenären är bosatt om sådana fordringar som garantin kan antas omfatta. Myndigheten har behörighet som borgenär, även om staten inte har någon fordran mot gäldenären.

Rätten skall underrätta kronofogdemyndigheten om tid för edgångssammanträdet.

Avser förvaltaren att till arbetstagaren enligt 11 kap. 14 § konkurs-

³ Senaste lydelse 1975:1261.

⁴ Senaste lydelse 1979:344.

när fordran som omfattas av garantin efter bevakning blivit utdelningsgill.

Underrättelse som avses i första stycket behöver icke lämnas i den mån arbetstagaren får lyfta betalning för sin fordran enligt 143 § konkurslagen (1921:225), beträffande fordran på lön för uppsägningstid på fordringens förfallodag och beträffande annan fordran utan dröjsmål sedan fordringen blivit utdelningsgill.

När underrättelse lämnas enligt första stycket första eller andra meningen skall konkursförvaltaren samtidigt för arbetstagarens räkning bevaka fordran som avses med underrättelsen. Bevakning sker genom att förvaltaren tillställer konkursdomaren två kopior av underrättelsen med angivande av att denna avser bevakning. Förvaltaren skall i sådant fall genast underrätta arbetstagaren om bevakningen.

lagen (1987:000) i förskott betala ut belopp som kan omfattas av garantin, skall förvaltaren dessförinnan underrätta kronofogdemyndigheten och den myndighet som avses i 5 § om det.

7 §⁵

Handlägges konkurs som mindre konkurs enligt konkurslagen (1921:225) och finnes anledning antaga att fordran, som omfattas av garantin, kan göras gällande, skall konkursdomaren genast sända underrättelse därom till kronofogdemyndigheten i den ort, där gäldenären bör svara i tvistemål som angår gäld i allmänhet. Sedan tid för gäldenärens edgång har bestämts, skall myndigheten underrättas därom. Myndigheten har behörighet som borgenär, även om staten icke innehar fordran hos gäldenären.

Första stycket gäller i tillämpliga delar, när konkursdomaren från konkursförvaltaren mottagit anmälan som avses i 186 § konkurslagen eller fråga på annat sätt uppkommit om avskrivning av konkursen enligt nämnda paragraf utan att underrättelse som avses i 6 § lämnats dessförinnan.

Om ett bevakningsförfarande har anordnats, gäller följande. Förvaltaren skall snarast underrätta den myndighet som avses i 5 § om fordran på lön för uppsägningstid, i den mån fordringen enligt förvaltarens bedömande är klar. Underrättelse bör lämnas även om andra fordringar som omfattas av garantin under samma förutsättning. I övrigt skall underrättelse lämnas utan dröjsmål när fordran som omfattas av garantin efter bevakning blivit utdelningsgill.

Underrättelse som avses i första stycket behöver inte lämnas i den mån fordringen redan har betalats av garantin. Underrättelse behöver inte heller lämnas i den mån medel betalas ut i förskott till arbetstagaren enligt 11 kap. 14 § konkurslagen (1987:000), beträffande fordran på lön för uppsägningstid senast på

⁵ Senaste lydelse 1979: 344.

fordringens förfallodag och beträffande annan fordran utan dröjsmål sedan fordringen blivit utdelningsgill.

Förvaltaren skall för arbetstagarens räkning bevaka fordran som enligt förvaltarens bedömande är klar. Har underrättelse skett enligt första stycket, får bevakningen ske genom att förvaltaren tillställer rätten två kopior av underrättelsen med angivande av att denna avser bevakning. Förvaltaren skall i ett sådant fall genast underrätta arbetstagaren om bevakningen.

8 §⁶

Det åligger kronofogdemyndighet som får underrättelse enligt 7 § eller anmälan enligt 185 b § konkurslagen (1921:225) att skyndsamt pröva i vad mån betalning enligt garantin skall utgå för fordran i konkursen. Detta gäller även när fordran i konkursen på annat sätt blir känd för myndigheten.

Arbetsgivare är skyldig att vid kronofogdemyndighetens prövning enligt första stycket på anfordran lämna uppgift om arbetstagares anställnings- och avlöningsförhållanden eller pensionsförhållanden. Undandraget sig arbetsgivaren att fullgöra detta, kan han efter omständigheterna hämtas eller häktas.

Beslut om hämtning eller häktning meddelas av konkursdomaren efter framställning från kronofogdemyndigheten. *Kostnaden för hämtning eller häktning utgår av allmänna medel. I övrigt gäller beträffande sådan åtgärd 95 § konkurslagen i tillämpliga delar.*

Kronofogdemyndigheten skall utan dröjsmål underrätta den i 5 § avsedda myndigheten angående fordran som vid prövning enligt första stycket funnits vara betalningsgrundande. Förekommer anledning därtill får kronofogdemyndigheten

Den kronofogdemyndighet som får en underrättelse enligt 6 § skall skyndsamt pröva i vad mån betalning enligt garantin skall utgå för en fordran i konkursen. Detta gäller även när en fordran i konkursen på annat sätt blir känd för myndigheten.

Beslut om hämtning eller häktning meddelas av den tingsrätt som handlägger konkursärendet efter framställning från kronofogdemyndigheten. *I övrigt gäller beträffande sådana åtgärder 6 kap. 9 § tredje och fjärde styckena, 10 § andra stycket och 11 § konkurslagen (1987:000) i tillämpliga delar. Om arbetsgivaren är en juridisk person, tillämpas även 6 kap. 13 § konkurslagen.*

Kronofogdemyndigheten skall utan dröjsmål underrätta den i 5 § avsedda myndigheten angående en fordran som vid prövning enligt första stycket funnits vara betalningsgrundande. *Underrättelse skall dock inte lämnas i den mån*

⁶ Senaste lydelse 1979: 344.

digheten återkalla sitt beslut, om det sker innan utbetalning har ägt rum.

underrättelse enligt 6 § tredje stycket om förskottsbetalning har lämnats. Om det förekommer anledning till det får kronofogdemyndigheten återkalla sitt beslut, om det sker innan utbetalning har ägt rum.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1988. Äldre bestämmelser gäller fortfarande i fråga om en konkurs, i vilken konkursbeslutet har meddelats före ikraftträdandet. Vad som i dessa bestämmelser sägs om konkursdomare skall dock i stället avse tingsrätten.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1987-06-09

Närvarande: f. d. justitierådet Hult, justitierådet Erik Nyman, regeringsrådet Dahlman.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 27 maj 1987 har regeringen på hemställan av statsrådet Leijon beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1970: 741) om statlig lönegaranti vid konkurs.

Förslaget har inför lagrådet föredragits av revisionssekreteraren Håkan Sandesjö.

Förslaget föranleder inte någon annan erinran från lagrådets sida än att 4 §, för att syftet med lagrummet skall komma till klarare uttryck, bör ges följande lydelse:

Från garantibelopp som avses i 2 § skall räknas av vad som enligt 11 kap. 14 § konkurslagen (1987: 000) har betalats i förskott till arbetstägaren för en fordran som omfattas av garantin.

	Sid.
Proposition	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Propositionens lagförslag	2
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 25 juni 1987	7
1 Inledning	7
2 Föredragandens överväganden	8
2.1 En större reform bör anstå	8
2.2 Det nuvarande garantisystemet	11
2.3 Det nuvarande konkursförfarandet	12
2.4 Den nya konkurslagen	13
2.5 Ändringar i garantisystemet	14
3 Upprättat lagförslag	15
4 Specialmotivering	15
5 Hemställan	20
6 Beslut	20
<i>Bilaga 1</i> Lagrådsremissens lagförslag	21
<i>Bilaga 2</i> Lagrådets yttrande	26

